

Wien-tesene om språkpolitikk

11+1 krav for å styrke samfunnsdeltakelsen

Wien-tesene om språkpolitikk ble skrevet før den XVII. internasjonale tysklærerkonferansen i Wien ([IDT 2022](#)) av en internasjonal gruppe av fagpersoner (se [Link](#)). Tesene ble presentert i forbindelse med IDT 2022 og ble vedtatt på avslutningsarrangementet den 20. august 2022. Tesene retter seg både til politikere og fagfolk. De er vedtatt under konferansens motto [*mit.spache.teil.haben.](#)

Hovedmålet når det gjelder språkopplæring, språkundervisning og utdanning innenfor språk, er den faglige utviklingen av gode diskusjons- og samtaleevner. Dette er viktig for utviklingen av ansvarsbevisst medvirkning i beslutningsprosesser og likeverdig deltakelse i samfunnet.

1. Å lære tysk gjør man i **et flerspråklig samfunn**. De lærende/elevene bringer med seg flerspråklige og flerkulturelle erfaringer og kompetanse til undervisningen, som man må ta hensyn til. En språkpolitikk som tar hensyn til samfunnets og individets ressurser i tillegg til globale og regionale forhold, må bygge videre på disse erfaringene og den kompetansen. Den språklige og kulturelle heterogeniteten i samfunnet må gjenspeiles i læringsmateriell og læringstilbud, i læreplaner og i måter man velger ut innhold til undervisningen på. Det samme gjelder i utdanningen, i etter- og videreutdanningen og i forskningen.

2. **Internasjonalt samarbeid** må støttes og fremmes både økonomisk og strukturelt. Dette er spesielt vellykket når alle parter har like rettigheter og samarbeidet er basert på en åpen og transparent utveksling. Hensiktsmessige rammebetingelser må være sikret. Fagforeningene for tysk som fremmed- og/eller andrespråk krever spesiell støtte og anerkjennelse slik at de gjennom en styrket stilling kan ivareta sine oppgaver med nettverksbygging og kompetanseoverføring.

3. Det ledende prinsippet for å lære og undervise tysk må være ideen om „**empowerment**“ (egenkraftmobilisering), det vil si utvikling av en språkkompetanse som fra første stund er basert på selvstyrt videre læring og deltakelse, så vel i samfunnet som på arbeidsplassen. Elevenes ulike interesser og behov skal møtes med behovsrettede og varierte tilbud. De er ikke bare «menneskelige ressurser» men må sees og beskyttes som subjekter med menneskeverd. Dette gjelder både jobbspesifikk tyskundervisning og voksenopplæring, samt språkopplæring og -læring generelt.

4. Språklig repertoar kan muliggjøre deltakelse i sosiale prosesser. Språkopplæring i forbindelse med migrasjon må derfor ta utgangspunkt i den realiteten migranter lever i og deres behov for arbeid og hverdagsliv. Språkkunnskaper må skilles fra oppholdsrettslige spørsmål og kan ikke være et krav/en sentral forutsetning for å kunne delta i arbeidsmarkedet eller for å få tildelt sosialstøtte. Språk må ikke misbrukes som et virkemiddel for diskriminering.

5. **Tyskopplæring i skolen** verden over må utformes på en slik måte at **hele det språklige repertoaret** til elevene brukes som ressurs og at språket flettes sammen med fagrelatert læring og undervisning i tverrfaglige ferdigheter. Læreplaner og læringsmål må utformes deretter, og språkstøtte og språkopplæring må kunne foregå kontinuerlig fra førskoleopplæringen og så lenge opplæringen varer, og også utover skolehverdagens slutt.

6. I høyere utdanningssammenheng må **stipendprogrammer og forskningsmidler** utvides gjennom statlig støtte for å øke mobiliteten og samarbeidsmulighetene til studenter, lærere og forskere. Dette vil være et betydelig bidrag til vellykket språklæring. Uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn skal disse gruppene gis tilgang til ønskede studie- og forskningsmuligheter, spesielt for opphold i offisielt tysktalende land eller i land som har tysk som offisielt språk.

7. **Forskning** må ikke monopoliseres eller begrenses av utdanningspolitikk. **Friheten** og **mangfoldet** i faget DaF/DaZ (Tysk som fremmedspråk/målspråk) må sikres. Resultatene av DaF/DaZ-forskning må anerkjennes av utdanningspolitikere og omsettes i hensiktsmessige tiltak. Tverrfaglig og internasjonalt samarbeid innen forskning må fremmes i like stor grad som man åpner vitenskaplig kommunikasjon for det globale fagmiljøet og allmennheten generelt.

8. **Lærere** over hele verden må få **tilgang til kvalifiseringstilbud av høy kvalitet**, som oppfyller høye kvalitetsstandarder og tar hensyn til nyere utvikling i faget, samt regionale og institusjonelle forskjeller i de respektive undervisnings- og læringskulturene. Ulike økonomiske krav må ikke være til hinder. Deltakelse i kvalifiseringstilbud skal oppmuntres med alle mulige midler og anerkjennes og verdsettes i den respektive faglige konteksten.

9. **Arbeidsforholdene til lærere** i skoler og andre institusjoner må forbedres. Det er viktig å sørge for forsvarlig godtgjørelse, balanse mellom undervisningstid og tid til forberedelse og oppfølgingsarbeid, forpliktende og varige arbeidskontrakter og ellers videre kvalifiseringsmuligheter /muligheter til videreutdanning.

10. Den **digitale revolusjonen** har åpnet for et mangfold av nye muligheter for å lære og undervise språk, både ved vanlig undervisning, egenstudium og i virtuelle klasserom. Digitaliseringen gjør det også lettere med internasjonalt samarbeid innen forsknings- og språkpolitikk. Digitale tilbud kan imidlertid ikke erstatte fysiske møter, og de må ikke føre til at menneskelige ressurser kuttes og at man ikke tar seg råd til fysiske møter/fysisk undervisning. For å sikre at digitalisering ikke forsterker eksisterende forskjeller, må tilgang til den digitale verden sikres for alle, for eksempel i form av hensiktsmessig teknisk utstyr og opplæringsmuligheter.

11. Å lære det tyske språket forstås som språkopplæring/dannelse, men det inkluderer også læring av estetikk og kultur og muliggjør diskusjon om bærekraftig livsstil, menneskerettigheter og likestilling. Språkopplæring bør fremme en freds- og ikke vold-kultur, og den bør verdsette kulturelt mangfold ved å sørge for utvikling av de lærendes/elevenes evne til å engasjere seg i samtaler i offentligheten. Språklæring bidrar dermed til bærekraftig utvikling og styrker en åpen holdning til verden.

Språkpolitikk må etableres som et **selvstendig tema i politikken**, som er likestilt i diskusjoner med andre politikkområder og ikke bare ses på som en tverrfaglig sak, slik det har vært til nå. Etablering og utforming av språkpolitikk som et selvstendig politikkområde er også en oppgave for den enkelte stat, så vel som for overnasjonale og ikke-statlige institusjoner og nettverk. Dette må alltid forstås ut fra sosial og individuell flerspråklighet og målet om deltakelse.

Stand: 20. August 2022

Empfohlene Zitierweise: Arbeitsgruppe Sprachenpolitische Thesen (2022): Wiener Thesen zur Sprachenpolitik. Verabschiedet im Rahmen der IDT 2022 - XVII. Internationale Tagung der Deutschlehrerinnen und Deutschlehrer. Online: <https://www.idt-2022.at/site/dieidt/sprachenpolitischethesen>

Mitglieder der Arbeitsgruppe (alphabetisch): Rudolf de Cillia, Anna-Katharina Draxl, Renate Faistauer, Thomas Fritz, Matthias von Gehlen, Monika Janicka, Matthias Jung, Puneet Kaur, Liana Konstantinidou, Inger Petersen, Sandra Reitbrecht, Julia Ruck, Hannes Schweiger, Brigitte Sorger, Thomas Studer